

EaPGREEN
Partnership for Environment and Growth

This project is
funded by the EU

МЕТОДОЛОГІЯ СЕО НА ОСНОВІ УКРАЇНСЬКОГО ДОСВІДУ: ОЦІНКА ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ, ВИЗНАЧЕННЯ АЛЬТЕРНАТИВ

15-16 березня 2017 р.

Київ

Геннадій Марушевський,
*консультант проекту ПРОМІС з питань
охорони довкілля*

МЕТОДОЛОГІЯ СЕО, ЗАСТОСОВАНА ДО СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ТА ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ (2013-2014)

15-16 березня 2017

4. ПРОВЕДЕННЯ СЕО

4.1 Оцінка ступеня врахування національних і регіональних екологічних цілей у цілях Стратегії

4.2 Проведення консультацій з громадськістю щодо екологічних цілей

4.3 Визначення можливих чинників змін антропогенного та природного характеру

4.4 Проведення оцінки впливу Стратегії на складові довкілля

- Проведений аналіз відповідності цілей Стратегії національним і регіональним екологічним цілям (**цільовий аналіз**)
  - За контрольним переліком проведена **експертна оцінка можливих ймовірних наслідків** і прорахований відсотковий коефіцієнт
-

КОЛЕКТИВНІ ЕКСПЕРТНІ ОЦІНКИ

Колективні експертні оцінки дають можливість зібрати та узагальнити думки і точки зору визнаних експертів у відповідній предметній області

Переваги:

- може застосовуватися до оцінки досить складних проблем, які вимагають спеціальних знань;
- робить можливим обмін ідеями та сприяє досягненню консенсусу у великій групі експертів;
- зручний для експертів, оскільки вони можуть брати участь у процесі, перебуваючи у власному офісі або будинку.

Недоліки:

- вимагає тривалого часу (може зайняти кілька місяців);
- інтерес експертів до участі в оцінці може знизитися, якщо процес займає занадто багато часу;
- варто ретельно обробляти і надсилати великі обсяги даних.

КОНТРОЛЬНІ СПИСКИ

Контрольний список – це перелік питань, які можуть або повинні бути розглянуті при оцінці певного типу планів або програм.

Переваги :

- допомагають утримати в пам'яті всю інформацію, яка є важливою в контексті даної оцінки;
- забезпечують простий спосіб визначення того, має чи не має те або інше питання стосунку до СПП;
- дозволяють не проґавити потенційно важливі проблеми.

Недоліки:

- аналітичні можливості підходу обмежені;
- істотним впливам, не відображеним у списках, часто приділяється недостатня увага;
- можуть заохочувати збір і аналіз надлишкової інформації;
- не відображають природи причинно-наслідкових зв'язків.

4.2 ОЦІНКА ЙМОВІРНОГО ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ

Вплив		Ймовірність негативних наслідків, %	Поліпшення існуючої ситуації	№ завдання Стратегії
Чи може реалізація Стратегії спричинити				
2	Повітря			
2.1	Збільшення кількості викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел?	45,45	++	1.3.1
2.2	Збільшення кількості викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел?	55,56	+	3.1.1
2.3	Погіршення якості атмосферного повітря?	25,00	++	3.1.1
Водні ресурси				
Відходи				
Земельні ресурси				
Біорізноманіття та рекреаційні зони				
Населення та інфраструктура				
Екологічне управління та моніторинг				

Сумарна ймовірність негативного впливу (I) оцінювалась за формулою:

$$I = (A+C*0,5)/(A+B+C*0,5)*100\%$$

де А – кількість відповідей «так»,

В – кількість відповідей «ні»,

С – кількість відповідей «ймовірно», ваговий коефіцієнт 0,5.

5. РОЗРОБЛЕННЯ ДОКУМЕНТАЦІЇ З СЕО

5.1 Підготовка звіту з СЕО та рекомендацій щодо запобігання, скорочення або пом'якшення потенційних негативних впливів на довкілля та здоров'я населення

5.2 Збір і врахування пропозицій заінтересованих органів влади та громадськості

5.3. Розроблення остаточного проекту документації з СЕО

5.4 Забезпечення доступу громадськості до розробленої документації

- Розроблені **Звіти про СЕО**, які містять пропозиції до Стратегії та рекомендації щодо її реалізації у більш екологічно безпечний спосіб
- Проведений ряд зустрічей та організований **збір пропозицій** до проектів Стратегії та Звіту про СЕО від заінтересованих сторін
- Звіти про СЕО ухвалені сесіями обласних рад як додатки до Стратегій розвитку
- **80% пропозицій СЕО враховано** в обласних стратегіях розвитку

МЕТА СЕО

Мета СЕО – сприяння **врахуванню** екологічних міркувань у процесі підготовки та прийняття планів і програм з метою забезпечення високого рівня охорони довкілля та сприяння збалансованому (сталому) розвитку

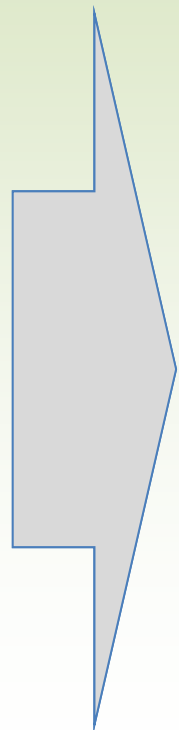
ВРАХУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ СЕО

- У звіті про СЕО мають бути подані **рекомендації** щодо запобігання, зменшення або пом'якшення потенційних негативних наслідків для довкілля та здоров'я населення, які можуть бути результатом реалізації плану чи програми.
- Обговорення документації з СЕО є суттєвою складовою СЕО, оскільки це дає можливість не лише ознайомити заінтересовані органи влади та громадськість з результатами СЕО, а й зібрати їхні пропозиції. Група з СЕО забезпечує **врахування у звіті про СЕО рекомендацій** заінтересованих органів влади та громадськості (громадських організацій).
- Невраховані рекомендації також мають бути відображені в документації з СЕО з поясненням **причин неврахування**.

6. МОНІТОРИНГ ФАКТИЧНОГО ВПЛИВУ ВПРОВАДЖЕННЯ СТРАТЕГІЇ НА ДОВКІЛЛЯ

6.1 Створення робочого органу з моніторингу впливу Стратегії на довкілля

6.2 Створення системи моніторингу та оцінки впливу Стратегії на довкілля

- У Дніпропетровській області створено **Комітет** із впровадження та моніторингу ефективності реалізації Стратегії
- Розроблені **Методичні рекомендації щодо використання екологічних індикаторів під час проведення регіональної СЕО**: містять 26 екологічних індикаторів (в тому числі значення індикаторів для Дніпропетровської області)

ВИЗНАЧЕННЯ АЛЬТЕРНАТИВ

- **Альтернативні цілі та пріоритети** (вугільна і ядерна енергетика vs відновлювальна)
- **Альтернативні варіанти діяльності** (різні технологічні рішення, різні місця реалізації, різні терміни реалізації)
- Розроблення **альтернативних сценаріїв розвитку** (альтернативні варіанти заходів)
  - Проведення оцінки впливу альтернативних сценаріїв розвитку на довкілля

РОЗРОБЛЕННЯ СЦЕНАРІЇВ

Розроблення сценаріїв — це процес моделювання гіпотетично можливих ситуацій, в яких окреслюються найбільш невизначені і, разом з тим, найважливіші рушійні сили, які впливають на подальший розвиток.

Переваги:

- сценарії — це спрощений варіант дійсності та спосіб формування загального розуміння складних систем;
- сценарії можуть бути використані з метою перевірки певних ідей та вивчення наслідків їх реалізації.

Недоліки:

- розроблення сценарію та його інтерпретація вимагають порівняно високих технічних навичок;
- заснований на сценарії аналіз — це не більше, ніж сама модель і використані дані; необхідна ретельна перевірка та оцінка;
- сценарії можуть містити складні математичні дії або графічні зображення, які є складними для розуміння.

ПАРК ГАТІНО (КАНАДА)

Площа 361 км²

15-16 березня 2017

АЛЬТЕРНАТИВНІ СЦЕНАРІЇ РОЗВИТКУ

Чинники, що негативно впливають на парк Гатіно:

- попереднє добування ресурсів у наземних і водних екосистемах;
- розширення та інтенсивність рекреаційної діяльності;
- окремі види рекреаційної діяльності (гірські сходження, дельтапланеризм, катання на гірських велосипедах);
- фрагментація, спричинена міським будівництвом (дороги, лінії електропередач, приватна власність і будівництво);
- кількість неконтрольованих під'їзних шляхів тощо

Стратегія А – максимальний рівень природоохоронних заходів

Стратегія В – максимальний рівень природоохоронних заходів для окремих секторів

Стратегія С – підтримувати існуючий стан парку

Кожна стратегія включала пропозиції стосовно п'яти стратегічних пріоритетів для парку, а саме: **природне середовище, рекреаційна діяльність, регіональна інтеграція, спадщина та управління.**

СЕО АЛЬТЕРНАТИВ

Стратегічні пріоритети	Природне середовище			Рекреаційна діяльність		
	Стратегії			Стратегії		
	A	B	C	A	B	C
Природне середовище						
Сприяння підтримці функціонування екосистем	A+	A+	Cp	A+	A	N
Сприяння збереженню корінних видів та їх природних середовищ існування	A+	A+	N	N	A	N
Сприяння збереженню характерних екологічних цінностей	A+	A+	Cp	N	A	N
<i>Ефективність (%)</i>	100	87	37	61	72	51
Рекреаційна діяльність						
Сприяння отриманню насолоди від природного середовища та розвитку знань про нього	A+	A	A	A+	A	A
Сприяння справедливому та рівному доступу	Cp	Cp	N	Cm	N	N
Сприяння новим видам дозвілля на природі	Cm	Cp	A	Cm	N	N
<i>Ефективність (%)</i>	48	61	71	36	57	64

A+ 86-100%   Cp 26-40%
 A 66-85%   Cm 0-25%
 N 41-65%

ОТРИМАНІ УРОКИ

- Для досягнення успіху важливе значення має повна **політична підтримка** СЕО з боку місцевих органів влади.
- **Вимоги до процесу стратегічного планування** у зв'язку з проведенням СЕО набагато більші, ніж до традиційних процесів планування соціально-економічного розвитку. **Мета СЕО – інтегрування результатів оцінки в процес прийняття рішень**
- Для отримання якісного кінцевого продукту вирішальне значення має повна підтримка та **участь місцевих експертів**.
- Вкрай важливо з самого початку ретельно **поєднувати** процеси планування та проведення СЕО.
- Для проведення СЕО необхідні додаткові фінансові ресурси. Отриманий досвід може допомогти здійснювати майбутнє планування ефективніше і **заощаджувати кошти** у перспективі.
- **Участь громадськості** має важливе значення для успіху СЕО.

Дякую за увагу!

15-16 березня 2017

